

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและ
ค่านิยมอันประเสริฐของนักเรียนโรงเรียนโพธิ์แสนวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

PARTICIPATORY ACTION RESEARCH TO ENHANCE MORALS, ETHICS AND DESIRABLE
VALUES OF THE STUDENTS AT PHOTHISAEN WITTHAYA SCHOOL UNDER THE
SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 23

10

สังวาลย์ สิทธิวงศ์ *

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศีกานต์ เพียรธัญญกรณ์ **

ดร.ฤทัยทรัพย์ ดอกคา***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ ของนักเรียนโรงเรียนโพธิ์แสนวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 2) หาแนวทางการพัฒนาการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม อันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนโพธิ์แสนวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 3) ติดตามผลการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนโพธิ์แสนวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 23 โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีขั้นตอนการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน (Planning) การปฏิบัติการ (Action) การสังเกตการณ์ (Observation) และการสะท้อนกลับ (Reflection) จำนวน 2 วนรอบ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยคือ 1) ผู้วิจัย 1 คน 2) ผู้ร่วมวิจัย จำนวน 25 คน และกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนโพธิ์แสนวิทยา ปีการศึกษา 2554 จำนวน 623 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม การวิเคราะห์เชิงปริมาณใช้สถิติหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เนื้อหา จัดหมวดหมู่ของเนื้อหาและนำเสนอโดยความเรียง นำเสนอผลการวิจัยเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนโพธิ์แสนวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1.1 สภาพเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ของนักเรียนโดยรวมการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

1.2 ปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ของนักเรียน พบว่า นักเรียนบางส่วนประพฤติตนไม่เหมาะสมกับสภาพการเป็นนักเรียน มีจุดอ่อนด้านคุณธรรมพื้นฐาน ความกตัญญูต่เวที ระเบียบวินัย จิตสำนึกของความเป็นเยาวชนที่ดี แสดงพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดปัญหา แก่ตนเองและผู้อื่น 2

* นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

** คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

*** ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนาแกน้อย จังหวัดสกลนคร

2. หาแนวทางการพัฒนาการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ ของนักเรียนโรงเรียนโพธิแสนวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 โดยใช้แนวทางการพัฒนา 5 แนวทาง ดังนี้ 1) การอบรมให้ความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ 2) การสอนบูรณาการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ 3) การจัดกิจกรรมวันสำคัญ 4) กิจกรรมเข้าค่ายโครงการอบรมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ และ 5) กิจกรรม 3 ดี วิถีธรรม

3. ติดตามผลการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนโพธิแสนวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 พบว่า นักเรียนมีระดับพฤติกรรม การปฏิบัติคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และนักเรียน ได้ตระหนักถึงความสำคัญของเรื่องคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดียิ่งขึ้น

ABSTRACT

The purposes of this study were to 1) investigate the conditions and problems about righteousness, ethics and desirable values of the students, 2) seek for guidelines of the development to promote righteousness, ethics and desirable values of the students, 3) follow-up the effects of the promotion of righteousness, ethics and desirable values of the students at Phothisaen Witthaya School under the Office the Secondary Educational Service Area 23. Participatory action research of 2 spirals comprising 4 stages : planning, action, observation and reflection was employed. The population comprised of 1) researcher 1 people 2) participants were 25 people. as the co-researchers along with the target group of 623 students from Mathayom Suksa 1 to Mathayom Suksa 6 in the academic year 2011 at Phothisaen Witthaya School. Data were collected by interview forms and questionnaires. The analysis of quantitative data was done through mean, percentage and standard deviation. Qualitative data were analyzed in forms of content classification and descriptive analysis.

The findings of this study were as follows:

1. The conditions and problems regarding righteousness, ethics and desirable values of the students at Phothisaen Witthaya School under the Office of the Secondary Educational Service Area 23 indicated that:

1.1 The conditions about righteousness, ethics and desirable values of the students were at the high level in general.

1.2 The problems on righteousness ,ethics and desirable values of the students revealed that the some of the students behaved themselves inappropriately as 3 the students. The students' weak points found included a lack of basic righteousness, gratitude, discipline, as well as awareness of being the good youth. Some of their behaviors shown could cause problems for themselves and the others.

2. The guidelines for the development of righteousness, ethics and desirable values of the students at Phothisaen Witthaya School were composed of these 5 guidelines: 1) The training session to educate the students on righteousness, ethics and desirable values, 2) The teaching activities infused and integrated by righteousness, ethics and desirable values, 3) The activity application of "Important Days", 4) The camping activities to train the students on righteousness , ethics and desirable values, and 5) The activity of 3- Good Deeds on Dhamma Ways.

---

3. The monitoring of the effects of the promotion on righteousness, ethics and desirable values of the students at Phothisaen Witthaya School indicated that the students gained their behaviors concerning righteousness, ethics and desirable values at the highest level as a whole. The students realized the importance of righteousness, ethics and desirable values. In addition, the students' behaviors were toward a better way.

ภูมิหลัง

ในสถานการณ์ปัจจุบันที่โลกเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและไม่หยุดยั้ง เนื่องจากการพัฒนา ในหลายๆ ด้าน ทั้งทางด้านอุตสาหกรรม การค้า การลงทุน เศรษฐกิจ หรือทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ต่างๆ ทำให้โลกเป็นโลกไร้พรมแดน ทำให้วิถีชีวิตของคนไทยเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมจากสังคมไทยที่เรียบง่ายสงบสุข มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่พึ่งพาอาศัยกันกลับกลายเป็นสังคมที่แก่งแย่งแข่งขันกันมากขึ้น มีการเห็นแก่ตัวและพรรคพวกของตนมากกว่าประโยชน์ของส่วนรวม ค่านิยมในทางด้านวัตถุนิยมรุนแรง ที่มีการบริโภคเกินความพอดี พุ่มเฟียช ส่งผลทางด้านเศรษฐกิจคือการครองชีพที่สูงขึ้น ต้องดิ้นรนหาสิ่งบำรุงบำเรอต่างๆ ที่เกินพอดีทำให้เกิดการเสื่อมทรามลงทางด้านคุณธรรมจริยธรรม หรือเกิดผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ คือ การดำเนินชีวิตประจำวัน ทำให้วิถีชีวิตของคนในสังคมมีความเร่งรีบ มีการดิ้นรนแสวงหาสิ่งที่จะมาดำรงชีพ ที่ต้องอาศัยความได้เปรียบทางโอกาสและสังคม ผู้คนเห็นห่างจากความสงบสุข มีความบีบคั้นทางด้านจิตใจมากขึ้น ส่งผลให้จิตใจเสื่อมทรามลง โดยลดความสำคัญของคุณค่าทางจิตใจ คือ การกระทำที่ดีงาม ความโอ้อ้อมอารี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันในสังคม มีความหลงใหลในวัตถุนิยมเป็นอย่างมาก จากปัญหาดังกล่าวได้มีส่วนกระทบไปถึงเยาวชนผู้อยู่ในวัยเรียนซึ่งเป็นอนาคตของประเทศชาติ เยาวชนเกิดค่านิยม ที่ตามกระแสนิยมสมัยใหม่ มีการรับเอาวัฒนธรรมต่างชาติโดยปราศจากการใคร่ครวญไตร่ตรอง เกิดการปฏิบัติตัวที่ไม่เหมาะสมแก่วัยและวุฒิภาวะของตนเอง ละเลยวัฒนธรรมและค่านิยมดั้งเดิมที่ดีงามของสังคมไทย ละเลยคุณค่าคำสอนทางพระพุทธศาสนา และไม่เห็นความสำคัญในหลักธรรมคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ สถานศึกษามีความย่อหย่อนในการอบรมบ่มนิสัยที่จะทำให้เยาวชนเกิด ความตระหนักในด้านคุณธรรมจริยธรรม ขาดความรับผิดชอบขาดระเบียบวินัยและค่านิยมอันพึงประสงค์ที่เหมาะสมแก่วัย 4 โรงเรียนโพธิ์แสนวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 23 จัดการศึกษา 2 ระดับ คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในปีการศึกษา 2554 มีนักเรียน 623 คน ข้าราชการครูและบุคลากรทั้งสิ้น 39 คน ในการจัดการศึกษาได้ยึดหลักการบริหารโรงเรียน แบบมีส่วนร่วม โดยได้เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาในรูปแบบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะที่ปรึกษา และวิทยาการท้องถิ่น จากการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองในปลายปีการศึกษา 2553 พบว่า มีนักเรียนบางส่วนมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมกับสภาพของนักเรียน เช่น ขาดคุณธรรมพื้นฐาน คือความกตัญญูกตเวทิต์ ไม่เคารพเชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดา หรือครูบาอาจารย์ ขาดระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ไม่ตั้งใจเรียน ขาดจิตสำนึกของความเป็นเยาวชนที่ดี มีพฤติกรรมเอนเอียงไปในทางที่จะก่อให้เกิดปัญหาแก่ตนเองและผู้อื่น เช่น มีกิริยามารยาทไม่เหมาะสม ไม่มีสัมมาคารวะ ก้าวร้าว รังแกผู้อื่น ทะเลาะวิวาท เป็นต้น (โรงเรียนโพธิ์แสนวิทยา. 2553 : 34) ซึ่งปัญหาการสอนจริยธรรมในโรงเรียน แบ่งได้เป็น 4 ประเภท คือ ปัญหาเกี่ยวกับหลักการสอน วิธีการสอน ปัญหาเกี่ยวกับความรู้ของครูด้านเนื้อหาของจริยธรรม การวัดผลประเมินผล และบุคลิกภาพของครู (สุรงค์ โค้วตระกูล. 2550 : 386) และในการสอนจริยธรรมนั้น คงต้องสอดแทรกเข้าไปในวิชาต่าง ๆ ที่เรียนอยู่ประจำวันประการหนึ่ง และสถานศึกษาจัดโครงการสอนจริยธรรมเป็นพิเศษอีกประการหนึ่ง กล่าวคือต้องหาทั้งสองประการ จึงจะได้ผลดี (สาโรช บัวศรี. 2549 : 58)

ผู้วิจัยในฐานะผู้รับผิดชอบงานด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยม อันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนโพธิ์แสนวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 23 จึงพยายามหาวิธีการพัฒนาเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ของนักเรียนจากหลายรูปแบบ โดยหากิจกรรมกระบวนการจากที่อื่นๆ โดยได้บูรณาการกิจกรรมและวิธีการที่ศึกษาเป็นประสบการณ์ตรง แล้วนำมาปรับปรุงให้เป็นกิจกรรมของโรงเรียนโพธิ์แสนวิทยาใหม่ จากนั้นจึงนำเอากิจกรรมต่าง ๆ เหล่านั้นไปพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม โดยจัดให้มีโครงการหรือกิจกรรมด้านการพัฒนาส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ ของนักเรียนโรงเรียนโพธิ์แสนวิทยา เพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เป็นที่ยอมรับของสังคมต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัยไว้ ดังนี้

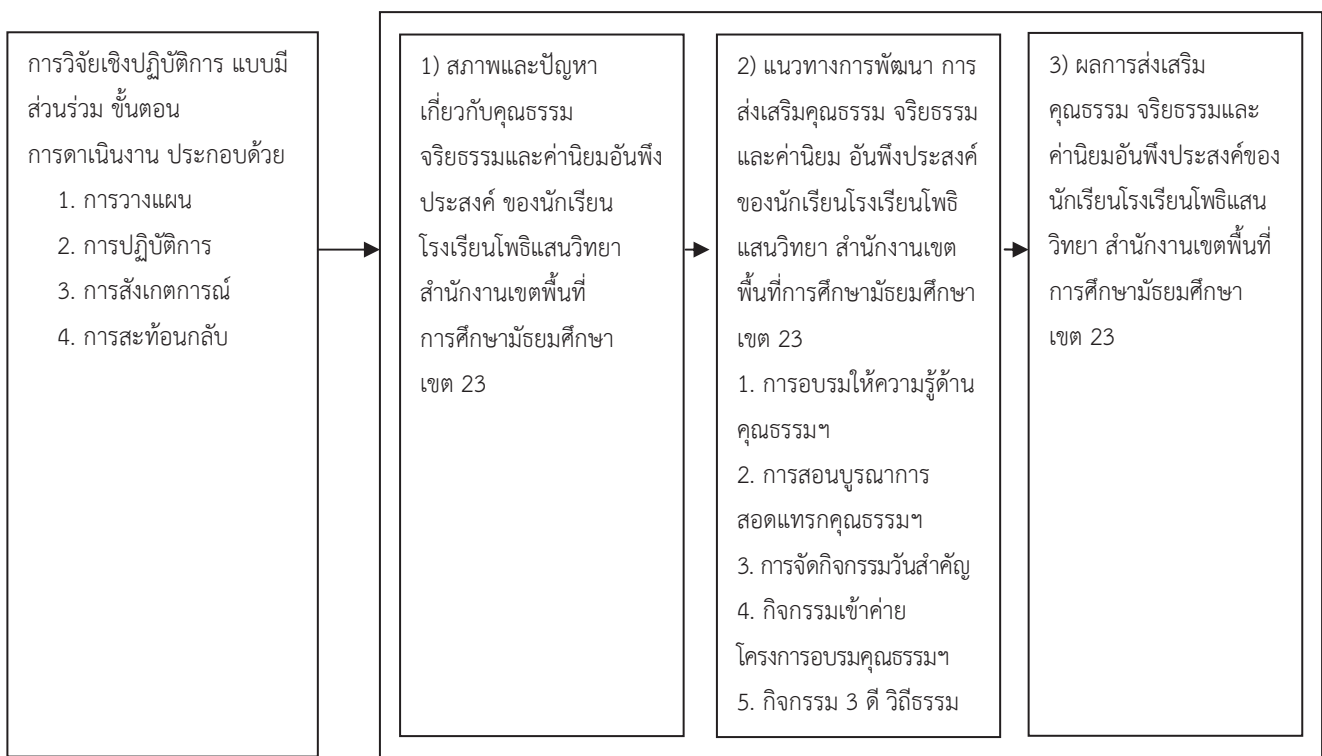
1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ ของนักเรียนโรงเรียนโพธิ์แสนวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม อันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนโพธิ์แสนวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23
3. เพื่อติดตามผลการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนโพธิ์แสนวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 5

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีขั้นตอน การดำเนินงาน 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน (Planning) การปฏิบัติการ (Action) การสังเกตการณ์ (Observation) และการสะท้อนกลับ (Reflection) จำนวน 2 วงรอบ ดังภาพประกอบ 1

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายของการวิจัย

1.1 ผู้วิจัยและกลุ่มผู้ร่วมวิจัย จำนวน 26 คน (Research Participants) ประกอบด้วย

1.1.1 ผู้วิจัยในฐานะผู้รับผิดชอบงานการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์แก่นักเรียน จำนวน 1 คน

1.1.2 ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมระดับ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 6 คน

1.1.3 ครูที่ปรึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 19 คน

1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 76 คน (Key Informants) ประกอบด้วย

1.2.1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนโพธิ์แสนวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 19 ห้องเรียนๆ ละ 2 คน แบ่งเป็นนักเรียนชาย 1 คน และนักเรียนหญิง 1 คน รวม 38 คน เพื่อให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1.2.2 ผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ในข้อ 1.2.1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 38 คน เพื่อให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1.3 กลุ่มเป้าหมายพัฒนา นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนโพธิ์แสนวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 623 คน แบ่งเป็น

1.3.1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 130 คน

1.3.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 156 คน

1.3.3 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 153 คน

1.3.4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 66 คน

1.3.5 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 65 คน

1.3.6 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 53 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามจากกลุ่มผู้ร่วมวิจัย และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนโพธิ์แสนวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

3.1 สภาพและปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนโพธิ์แสนวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์และการสอบถามผู้ร่วมวิจัยและผู้ให้ข้อมูล เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนโพธิ์แสนวิทย โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบสอบถามคุณลักษณะของนักเรียนด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ของนักเรียน

3.2 การพัฒนาการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม อันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนโพธิ์แสนวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 23 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

3.2.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 4 ฉบับ ใช้สัมภาษณ์ กลุ่มผู้ร่วมวิจัย ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน กลุ่มเป้าหมายพัฒนาที่ได้เรียนรู้แบบสอนสอดแทรกคุณธรรม โดยการสัมภาษณ์เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายพัฒนา

3.2.2 แบบสอบถามคุณลักษณะ จำนวน 3 ฉบับ ใช้สอบถามบุคคลที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน กลุ่มเป้าหมายพัฒนา ได้แก่ กลุ่มผู้ร่วมวิจัย ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนกลุ่มผู้ให้ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยในครั้งนี้ ได้ดำเนินการ วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์เชิงปริมาณใช้สถิติหาค่าร้อยละ (Percentage : P) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D) และการตรวจสอบ ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เนื้อหา จัดหมวดหมู่ของเนื้อหาและนำเสนอ โดยความเรียง นานาเสนอ ผลการวิจัยเชิงพรรณนาวิเคราะห์

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ดังนี้

1. สภาพและปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียน โพธิ์แสนวิทยา สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 มีดังนี้

1.1 สภาพเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ของนักเรียนโดยรวม การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้คือ ด้านผู้เรียนเป็นนักเรียนที่ดีของโรงเรียน และนักเรียนมีการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมส่วนด้านผู้เรียนเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ ผู้ปกครองอยู่ในระดับปานกลาง กล่าวคือ ยังมีนักเรียนบางส่วนประพฤติตนไม่เหมาะสมกับสภาพของนักเรียนและมีนักเรียนบางส่วนได้รับการพัฒนาค่อนข้างน้อยในเรื่องของคุณธรรม

1.2 ปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียน โพธิ์แสนวิทยา พบว่า นักเรียนบางส่วนประพฤติตนไม่เหมาะสมกับการเป็นนักเรียนที่ดี มีจุดอ่อนด้านคุณธรรม พื้นฐาน ความกตัญญูกตเวทิตะ ไม่เคารพเชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดา หรือครูอาจารย์ ระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ไม่ตั้งใจเรียน และจิตสำนึกของความเป็นเยาวชนที่ดี มีพฤติกรรมเอนเอียงไปในทางที่จะ ก่อให้เกิดปัญหาแก่ตนเองและผู้อื่น เช่น มีกิริยามารยาทไม่เหมาะสม ไม่มีสัมมาคารวะ ก้าวร้าว รังแกผู้อื่น ทะเลาะวิวาท

2. แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนโพธิ์แสนวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 มีดังนี้

2.1 การพัฒนาในวงรอบที่ 1 ประกอบด้วย

2.1.1 การอบรมให้ความรู้แก่นักเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึง ประสงค์ ในระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม 2554 ถึง วันที่ 30 กันยายน 2554 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6

2.1.2 การสอนบูรณาการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม ในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในระหว่างวันที่ 4 กรกฎาคม 2554 ถึง วันที่ 11 ตุลาคม 2554 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6

2.1.3 การจัดกิจกรรมวันสำคัญ ได้แก่ 1) กิจกรรมวันเข้าพรรษา ในระหว่าง วันที่ 8-10 กรกฎาคม 2554 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ มัธยมศึกษาปีที่ 3 และ วันที่ 14 กรกฎาคม 2554 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 2) กิจกรรมวันแม่ ในวันที่ 11 สิงหาคม 2554 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6

2.1.4 กิจกรรมเข้าค่ายโครงการอบรมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม อันพึงประสงค์ ในระหว่างวันที่ 3 - 5 สิงหาคม 2554 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5-6

2.2 การพัฒนางานรอบที่ 2 ใช้การดำเนินกิจกรรม 3 ดี วิถีธรรม เป็นลักษณะกิจกรรมบูรณาการ ประกอบด้วยกิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมรักษาวินัย กิจกรรมน้อมนำธรรม ในระหว่าง วันที่ 18-19 ตุลาคม 2554 และ 2 ธันวาคม 2554 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6

3. การติดตามผลการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนโพธิ์แสนวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 มีดังนี้

3.1 การติดตามในวงรอบที่ 1 ปรากฏผลดังนี้

3.1.1 ผลการอบรมให้ความรู้แก่นักเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ พบว่า การจัดอบรมให้ความรู้แก่นักเรียน นักเรียนได้มีตระหนักถึงความสำคัญของการปฏิบัติตนให้มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้ นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าเรื่องคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์เพิ่มเติมเพื่อสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติให้ถูกต้อง และนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในด้านผู้เรียนเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ด้านผู้เรียนเป็นนักเรียนที่ดีของโรงเรียน และนักเรียนมีการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม นักเรียนได้เข้าใจความหมายหลักการและเหตุผลที่คนเราต้องมีการเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ เช่น ความกตัญญูต่อบิดามารดา และการตอบแทนที่เหมาะสม ต่อบุพพการี นอกจากนี้ยังได้รับความร่วมมือจากผู้ร่วมวิจัยทุกคนเป็นอย่างดี อันเป็นเหตุให้การอบรมบรรลุความมุ่งหมายตามต้องการ

3.1.2 ผลการสอนบูรณาการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม พบว่า การพัฒนาการดำเนินงานการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน ยังไม่บรรลุเป้าหมายอย่างแท้จริง เนื่องจากทางโรงเรียนมีกิจกรรมเข้ามาสอดแทรกเป็นบางครั้ง มีการหยุดเรียนเป็นช่วงระยะเวลาหนึ่งในวันสำคัญ จึงทำให้กิจกรรมดำเนินไปโดยไม่ต่อเนื่อง ครูมีภาระงานมาก การเตรียมเนื้อหาสาระที่จะนำมาบูรณาการในการสอนสอดแทรกยังไม่เพียงพอ แต่จากการที่ได้จัดกิจกรรมการสอนบูรณาการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมแล้ว ทำให้นักเรียนส่วนใหญ่สามารถพัฒนาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนเองได้ดีขึ้น

3.1.3 ผลการจัดกิจกรรมวันสำคัญ พบว่า การจัดกิจกรรมมีความสอดคล้องกับ ความต้องการของโรงเรียน และนักเรียนมีตระหนักถึงความสำคัญของพระพุทธศาสนาและบุญคุณของพ่อแม่ ผู้ปกครอง

3.1.4 ผลกิจกรรมเข้าค่ายโครงการอบรมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม อันพึงประสงค์ พบว่า นักเรียนได้มีการพัฒนาตนเองดีขึ้น นักเรียนมีความตระหนักในด้านการเป็นลูกที่ดี ของพ่อแม่ผู้ปกครองด้านผู้เรียนเป็นนักเรียนที่ดีของโรงเรียน และนักเรียนมีการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม อยู่ในระดับดีขึ้นระดับหนึ่ง แต่ก็มีจำนวนนักเรียนจำนวนหนึ่งยังไม่เกิดความตระหนักในเรื่องคุณธรรมใน 3 ตัวบ่งชี้และมีพฤติกรรมยังไม่บรรลุผลของการพัฒนาเท่าที่ควร แต่กิจกรรมต่างๆ ก็ทำให้นักเรียนกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติตามและปรับปรุงตนเองต่อไป

3.2 การติดตามในวงรอบที่ 2 พบว่า กิจกรรม 3 ดี วิถีธรรม (กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมรักษาวินัย กิจกรรมน้อมนำธรรม) ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมด้านผู้เรียนเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ ด้านผู้เรียน เป็นนักเรียนที่ดีของโรงเรียน และด้านนักเรียนมีการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น กล่าวคือ นักเรียนมีความกตัญญูต่อพ่อแม่ผู้ปกครอง ช่วยทำธุรกิจการทำงานของพ่อแม่ เป็นคนดีของพ่อแม่โรงเรียนและสังคม เมื่อมีโอกาสจะช่วยเหลือเพื่อน ช่วยเหลือโรงเรียน บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมเสมอ การทำประโยชน์ต่อส่วนรวมนักเรียนจะให้ความร่วมมือดี

3.3 ผลการเปรียบเทียบสภาพพฤติกรรมเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม อันพึงประสงค์ของนักเรียน การพัฒนาดำเนินการในวงรอบที่ 1 และการพัฒนาดำเนินการในวงรอบที่ 2 พบว่า สภาพพฤติกรรมเกี่ยวกับคุณธรรม ในวงรอบที่ 2 สูงกว่า การปฏิบัติคุณธรรม ในวงรอบที่ 1 โดยมี ร้อยละความก้าวหน้าเท่ากับ 90. 80 สรุปผลได้ดังนี้

3.3.1 หลังการพัฒนาดำเนินการในวงรอบที่ 1 พบว่า นักเรียนมีระดับพฤติกรรม การปฏิบัติคุณธรรม จริยธรรม และ ค่านิยมอันพึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้คือนักเรียนมีการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม และด้านผู้เรียนเป็นนักเรียนที่ดีของโรงเรียน ส่วนด้านผู้เรียนเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ ผู้ปกครองอยู่ในระดับมาก

3.3.2 หลังการพัฒนาดำเนินการในวงรอบที่ 2 พบว่า นักเรียนมีระดับพฤติกรรม การปฏิบัติคุณธรรม จริยธรรม และ ค่านิยมอันพึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่สุด เมื่อพิจารณาเป็น รายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้คือ ด้านผู้เรียนเป็นนักเรียนที่ดีของโรงเรียน และ นักเรียนมีการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม ส่วนด้านผู้เรียนเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ ผู้ปกครอง อยู่ในระดับมาก

จากการสรุปผลการพัฒนาส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ โรงเรียนโพธิแสนวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ทั้ง 3 ตำบลได้แก่ ผู้เรียนเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้เรียนเป็นนักเรียนที่ดีของโรงเรียน และ นักเรียนมีการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม แสดงให้เห็นว่า การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ โดยใช้แนวทางการพัฒนา 5 แนวทาง คือ 1) การอบรมให้ความรู้แก่นักเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ 2) การ สอนบูรณาการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 3) การจัด กิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ 4) กิจกรรมเข้าค่ายโครงการอบรมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ และ 5) กิจกรรม 3 ดี วิถีธรรม ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยม อันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียน โพธิแสนวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีระดับพฤติกรรมการปฏิบัติคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์การปฏิบัติ ด้านผู้เรียนเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ ผู้ปกครอง อยู่ในระดับมาก ซึ่งหากต้องการพัฒนาให้อยู่ใน ระดับมากที่สุด มีข้อเสนอแนะในการนำ ผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1.1 ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้อง ควรกำหนดนโยบาย สนับสนุนงบประมาณ กำหนดแผน ให้มีการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดพฤติกรรม ที่ถาวรและยั่งยืนกับนักเรียน

1.2 การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ของนักเรียนนั้น ควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง และ คณะกรรมการสถานศึกษา ร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูลนักเรียน ร่วมกำหนดแนวทางและ ร่วมจัดกิจกรรมคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมอัน พึงประสงค์

1.3 การดำเนินกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ ทางโรงเรียนควรมีการติดตามและ ประเมินผลอย่างต่อเนื่องทุกปี

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย ครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ เพื่อศึกษาแนว ทางการพัฒนารูปแบบอื่น พัฒนาส่งเสริมด้วยการทดลองใช้กิจกรรมอื่นๆ เพื่อที่ช่วยให้การพัฒนามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษาสภาพแวดล้อมของกลุ่มเป้าหมายให้หลากหลาย เพื่อจะได้จัดกิจกรรม การพัฒนาได้ตรงกับพฤติกรรมของ กลุ่มเป้าหมาย

เอกสารอ้างอิง

- ชุดิมาตา มะโนมัย. การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านดงสง่า สังกัดสำนักงาน
การศึกษาสกลนคร เขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2553.
- ประภาส ละราศรี. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ในโรงเรียน กุดตาไถ่ สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2552. 11
- พระมหาประวิทย์ สุระวรรณะ. การพัฒนาการดำเนินงานการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์แก่นักเรียน โรงเรียน
สุนารีวิทยา อําเภอมือเมือง จังหวัดนครราชสีมา. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,
2552.
- รัชนี ยมศรีเคน. การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
โรงเรียนอนุบาลกันทรวิชัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัย
ราชภัฏมหาสารคาม, 2551.
- โรงเรียนโพธิ์แสนวิทยา. รายงานการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา ครั้งที่ 2 ปีการศึกษา 2553. สกลนคร : โรงเรียนโพธิ์แสนวิทยา,
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 23, 2553.
- สาโรช บัวศรี. การศึกษาและจริยธรรม ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการ การจัดสร้างอนุสาวรีย์
ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี และงานยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2549.
- สุภาวรรณ ยาทองไชย. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนอง
โพธิ์วังโน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร : มหาวิทยาลัย
ราชภัฏสกลนคร, 2554.
- สุรางค์ ไคว่ตระกูล. จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.
- Larson, Vernon C., Jr. "Student Perceptions of Moral Development at Three liberal Arts Institutions," Dissertation
Abstracts International. 64(05) : 1555-A ; November, 2003.
- Mirissee, Venerable Dhammika,. "Education for Mindfulness : From the Diary of a Monk," Dissertation Abstracts
International. 66(06) : 2090-A ; December, 2005.